

מבוא:

המחקר הנוכחי עוסק באופן הסיקור של התקשורת הישראלית את פינוי מאחז עמונה בשנת 2017 בהשוואה לפינוי הישוב הבדואי אום אל חיראן.

במחקר נעסוק במסגור של אמצעי התקשורת הישראלים את פינוי עמונה בהשוואה לפינוי אום אל חיראן. נבחן מהו מסגור, כיצד מסגור בא לידי ביטוי באמצעי התקשורת בארץ ובעולם ונבחן את המסגור של אמצעי התקשורת הישראלים את הפינויים השונים.

במחקר הנוכחי בחרנו להתמקד בפינוי עמונה השני שהתרחש בשנת 2017 ובפינוי אום אל חיראן, שהתרחש מוקדם יותר באותה שנה, כמקרי בוחן על מנת לבחן תמונה רחבה יותר של מסגור אמצעי תקשורת אירועים פוליטיים, אופן המסגור והסיבות למסגור.

הבחירה בשני פינויים אלו נעשתה ממספר סיבות. ראשית כל, בבחינת ספרות קיימת נוכחנו לגלות כי אין ספרות משמעותית העוסקת בפינוי המאחז עמונה של שנת 2017 ובפינוי הישוב הבדואי אום אל חיראן. שנית, בחרנו לעסוק במקרי בוחן מהשנים האחרונות על מנת לשקף בצורה מיטבית ומהימנה את המסגור של אמצעי התקשורת בזמן הנוכחי ואת השינוי שחל במסגור לאורך השנים האחרונות.

במחקר נעשה שימוש בכתבות עיתונות העוסקות בפינויים שנחקרו. התבצע ניתוח תמטי על מנת לזהות תמות של מסגור בסיקור שני הפינויים ולבסוף בוצעה השוואה בין אופן הסיקור והמסגור של פינוי אחד למשנהו.

מסגור של אירועים פוליטיים באמצעי התקשורת בעולם

מסגור של אמצעי התקשורת נצפה בצורה רחבה במדינות העולם ובעיקר בארצות הברית. מחקרים רבים סקרו את השפעתה של התקשורת על עיצוב דעת הקהל באירועים פוליטיים שונים.

מחקר אשר בחן את התערבויות התקשורת בסיקור הפוליטיקה האמריקנית מצא כי אמצעי התקשורת בארצות הברית קובעים בצורה משמעותית את גבולות השיח הציבורי על הממשלה ונבחר הציבור. התקשורת מציגה את האירועים הפוליטיים כשהיא ממסגרת באופן חיובי חלק מהדמויות הפוליטיות ובאופן שלילי חלק אחר מהדמויות הפוליטיות (Entman, 2007).

מחקר אחר שהתבצע באוקראינה ביצע ניתוח תוכן של 829 כתבות חדשותיות משלושה ערוצי טלוויזיה, עיתון אחד ואתר אינטרנט אחד. כל הכתבות עסקו במשבר הפוליטי שחוותה

האומה האוקראינית בשנים 2000-2001. מממצאי המחקר עולה כי אמצעי התקשורת מסגרו את המשבר בצורה ברורה כאשר כל אמצעי תקשורת מסגר את המשבר בצורה שונה. נצפתה השפעה חזקה של האידיאולוגיה שהונחלה על ידי אמצעי התקשורת על דעת הקהל שצפה באמצעי התקשורת האלו (Baysha, O. Hallahan, 2004).

בתמה השנייה, שעסקה במסגור של אמצעי התקשורת הישראלים את התושבים במהלך שני הפינויים עלה גם כן מסגור בולט בכל אחד מהאירועים. בסיקור התושבים בפינוי מאחז עמונה גילינו מסגור שלילי חד ובולט. תושבי עמונה הוצגו כמי שהשתמשו באלימות בצורה לא מידתית, התנהגו בברוטליות והזיקו לכוחות הביטחון. המסגור השלילי של התושבים בא לידי ביטוי בכותרות ראשיות ומשניות וגופי הכתבות השונות. כאמור, אין אנו באים לטעון כי ההפך הוא הנכון ותושבי המאחז התנהגו כראוי ולא השתמשו באלימות מיותרת, אך עם זאת ניתן לראות כי הסיקור התקשורתי הציג תמונה פרשנית ברורה של האירועים עם מסקנה מתבקשת אחת בעוד שהמציאות מורכבת יותר וכללת טווח רחב של פרשנויות.

חשוב לציין כי המסקנה החשובה ביותר מכלל הניתוח התמטי היא לא על דרך המסגור המסוימת של הפינויים שנחקרו, אלא על מגמה רחבה יותר של אמצעי התקשורת הישראלים למסגר אירועים פוליטיים בצורה ברורה שאינה משתמעת לשני פנים. כפי שעלה מסקירת הספרות, למסגור כזה של אמצעי התקשורת עשויה להיות השפעה רבה על דעת הקהל בכל הנוגע לאירועים פוליטיים. בסקירת הספרות ראינו כי נבדקים שצפו במהדורות חדשות שמסגרו אירועים חדשותיים בצורה שלילית או חיובית גיבשו דעת קהל זהה למסגור בו הם צפו. הממצאים מדגישים את כוחה של התקשורת בהשפעה ועיצוב דעת קהל. השפעה שכזו עשויה להשפיע בצורה רחבה גם על מהלכים חברתיים ופוליטיים, בייחוד לאור העובדה שהקורא הממוצע אינו מבחין בהטיה ברורה ומסגור בולט בסיקור התקשורתי.

שינוי במדיניות הסיקור של אמצעי התקשורת הישראלים אירועים פוליטיים בארץ- ממדיניות של "התגייסות למען המדינה" למדיניות של "סיקור עצמאי" שאינו בהכרח זהה לדעת הממשל.

מסקירת הספרות עולה כי בשנים האחרונות חל שינוי במסגור של אירועים פוליטיים בארץ על ידי אמצעי התקשורת. בעבר, כאשר התרחש אירוע פוליטי התגייסו כלל אמצעי התקשורת

הישראלים לטובת האינטרס הלאומי ואינטרס הגורמים הממשלתיים כשהם מציגים את האירועים בצורה שמחזקת את דעת הממשל ומעלה את המורל של תושבי המדינה אולם ב-15 השנים האחרונות נצפה שינוי משמעותי בסיקור של אמצעי התקשורת הישראלים אירועים פוליטיים בארץ. הסיקור הפך מתואם את דעת הממסד הצבאי והפוליטי, לסיקור עצמאי שממסג אירועים בצורה שלא תואמת בהכרח את האינטרס הלאומי.

במחקר הנוכחי השינוי במדיניות אמצעי התקשורת בולט במיוחד. במחקר עסקנו בשני אירועים פוליטיים משמעותיים של השנים האחרונות- פינוי ישוב יהודי לא חוקי ופינוי ישוב יהודי לא חוקי. אם נתייחס למדיניות התקשורת בעבר, ניתן היה לצפות שהתקשורת תצודד בכוחות הביטחון בשני המקרים באופן שווה, ותמסגר את כוחות הביטחון בצורה חיובית ואת התושבים המפונים בצורה הנוטה לשלילית. עם זאת נוכחנו לגלות כי המסגור התקשורתי של כוחות הביטחון והתושבים היה שונה בשני האירועים ולא דווקא תאם את האינטרס של הממסד. בסיקור פינוי המאחז עמונה צפינו בסיקור שמתיישב עם המדיניות הממסדית, הסיקור של כוחות הביטחון היה אוהד ומסגר את כוחות הביטחון בצורה חיובית. עם זאת, הסיקור של כוחות הביטחון במהלך פינוי הישוב הבדואי היה מובהק פחות ולא תאם את אינטרס הממסד. כוחות הביטחון בפינוי הישוב הבדואי מוסגרו בצורה שלילית, כמי שבאו לקרב מצוידים במיטב אמצעי הלחינה וההגנה באופן בלתי מותאם.